

In den boeke die coninghe ende princen
 hielden voer huer meeste salicheit wāter
 si genereerden en vermeerde tgheslachte der
 mensche Maer wāter si dāer mit toe en quamen
 en mit van haer saet en quā wat vuerpoet zū ter
 weert aeghe in goet of in eer so was nochtant haer
 leue duerstelen alēt mit durgāende weersichten
 en mishaghe in haer leue Alsdan vūsentēden in
 templen en ander plaetsen van bedinghe tot der gsu
 macen ende eynde hoers leuens of tot dat hoer bedē

IN tijden voerleden die coninghen ende princen hielden voer huer meeste salicheit wanneer si genereerden ende vermeerden tgheslachte der meinschen.¹ Maer wanneer si daer niet toe en quamen ende niet² van haer saet en quam, wat vuerspoet zij ter weerelt creghen in goet of in eer, so was nochtant haer leven duersteken altijd mit duergaende weersichten³ ende mishaghen in haer leven.⁴ Alsdan visenteerden sij tempelen en[de] ander plaetsen van bedinghen tot der consummacien⁵ ende eynde hoers levens of tot dat hoer beden [4r] ghehoert waren.⁶

Dus die coninck Eson, daer int prelugium⁷ mencie⁸ of ghemaect is, was seer moghentich, in alle weerdelicke voerspoet lang regneerende.⁹ Hij hilt sijn coninckrijc in payse.¹⁰ Hij hadde te wive een zeer uytnemende scone vrouwe.¹¹ Maer sij waren langhe tsamen sonder eenighe generacij¹² te ghecrighen, om twelc haer leven vol mit druc¹³ ghemenct was, zeer luttel ghenoechts nemende in ander voerspoet des weerelts, maer waren in tempelen biddende, en[de] waren in desen

1. [Gr 2r] [P 1.1] [3r] ANciennement les Rois et les Princes de haulte felicitte attendoient quant la leur semence leur apportoit generacion /

2. niet: niets

3. duergaende weersichten: onafgebroken ergernis

4. ¶ Mais quant a ce ne paruenoient quelque prosperite quilz eussent leur vie estoit trauerssee de continuel regret /

5. consummacien: voltooiing

6. Et visitoient temples et oracles Iusques a la co[n]summacion de leurs Iours ou Iusques a lexaucement de leurs oroisons /

7. prelugium: proloog, voorwoord

8. mencie: melding

9. Le roy Eson dont est fait ou prologue mencion / entre tous biens et prosperitez mondains fu moult noblement regnant /

10. Certes Il eult royalme maintenu en paix /

11. Il eult par mariage vne tresbelle dame /

12. generacij: nageslacht

13. druc: droefheid, verdriet

4

ghehoert waren Dus die coninc Esen dat mit prelu
giiu minne of ghemact is Was seer moghentich in
alle voerdeliche voerspoet lang regnerende In hilt
sin conincum in papse In hadde te come een zeer
vrtmende stont vraulde maer In waer langhe tsa
men sonder eenigge generacn te gheenghe Om
thelt haer leue vol mit dinc ghement Was zeer lut
tel ghenoechts nemende in ander voerspoet des voerelts
maer waeren in tempelen biddende en waeren in desen
state tot de coninc began te declinere ende out te
werde Als doe ontfinc sin vrou vā hū vermerede
tmenschelic gheslacht vā een zoen Ter gheboerten
van wie die edele coninghinc starf Als die coninc
Esen sin vint also sach ouerghelede vant leuen
ter doet In besaede seer langhe en dede haer ob
sequie ende vrtvaert sollemlie ende eerlic als dat
betaemt Daer naer al sin ghenoechte stellende in
sin zoen die In noemde Jason Jason dan vries vp
in wonderliker scoenheit daer in sin vader de co
ninc grote ghenoechte nam De tūt vries Jason
vries tot In gaen ende sprekic rest De coninc wou
out so datt hem langher mit wel behelpe en mocht
Hoe riep In vp een tūt sin zoen Jason tot hem Dus
seggende lief lemt Jason Tis forte dat ic inde vā

ormen
vāter
sachte der
quamen
et In ter
tant haer
sichten
eiden In
des ghu
voer bede

state tot de coninck began te declineren¹ ende out te werden.² Alsdoe ontfinck sijn vrou van him, vermerende tmeinschelic gheslacht, van een zoen, ter gheboerten van wie die edele coninghinne starf.³

Als die coninck Eson sijn wijf also sach overgheleden vant leven ter doet, hij bescreidese seer langhe ende dede haer obsequie⁴ ende uytvaert sollemlic⁵ ende eerlic, als dat betaemt, daer naer al sijn ghenoechte stellende in sijn zoen, die hij noemde Jason.⁶ Jason dan wies up in wonderlicker scoenheit, daer in sijn vader, de coninck, grote ghenoechte nam.⁷

De tijt [leet].⁸ Jason wies tot hij gaen ende spreken cost.⁹ De coninck word out so datti hem langher niet wel behelpen en mocht.¹⁰ Soe riep hij up een tijt sijn zoen Jason tot hem, dus segghende: “Lief kint Jason, tis force¹¹ dat ic lijde van [4v] dese weerelt duer outheit die mi leit ter doet.¹² Dus tis duwarie.¹³ Natuer die heeftet mi ghegheven.¹⁴ Nietemin, de wech die ic doen moet, ic neemse pacientelic.¹⁵ Maer als

1. te declineren: af te takelen

2. ¶ Mais Ilz furent longuement ensemble sans auoir generacion / Dont leurs Iours furent plains de regrets / et pou de plaisirs prenoient es biens de fortune Aincois estoient continuellement es temples et ne leur aduint a[u]tre chose Iusques a ce que le roy commença cheoir sur laage de viellesse /

3. Adonc sa femme conceut de sa semence et multiplierent la generacion humaine dun beau filz / ¶ A la naissance de ce filz la noble royne morut /

4. obsequie: uitvaart, begrafenis

5. sollemlic ende eerlic: plechtig en eervol

6. Et quant le roy eson vit sa femme ainsi allee de vie par mort Il la ploura moult long[u]ement et lui fist son obseque tressollemnement / Puis se resioy en son filz quil appella Iason /

7. Iason donques creut en beaulte merueille[u]se sique son pere print grant plaisir a le nourrir /

8. Hs.: wies (emendatie Amand Berteloot) — Temps se passa

9. Iason creut tant quil sceut aller et parler /

10. et le roy deuint ancien en telle maniere quil ne se pouoit plus aidier /

11. tis force: het is onontkoombaar

12. ¶ Si appella vng Iour Iason son filz et lui dist / Beau filz Iason Il est force que le passe de ce monde par viellesse qui me maine a la mort /

13. duwarie: een verplichting waaraan men zich niet kan onttrekken — Cest le douaire

14. dont nature ma doue /

15. pacientelic: geduldig — Et le passage quil me conuient faire Touttefois le le prens bien en pacience /

Dese beccelt Duer outhet die m' leit ter doet Dus tis
Durbare Natuer die heestet m' ghegheue Nietenmde
Wech die ic doen moet ic neemse patientelic Maer als
ic ansie dm joncheit ende belienne dn noch omersie
van disaene ende ondersiet om een rne te regieren
het comt m' tot mede lide **W**oerdoer lief kint Jafon
mijn hert is seer verfoert ic seide va hier **E**n du blifste
omersien va verstat en jonc va jaer Indien dattet den
gode bekeft du sulste volwassen en tot ma come **E**nde
alldan sulstu vuytghene die vuyt die ic gheere te siene
Maer alstu dm wasdoem hebste altemet va daghe tot
daghe sulstu dan of gaen en declmeie ter doet als ic
m' thegghenboedelic doe Dus dan mijn lieue kint om dat
dan ter beccelt van dn anders met blud en sal dan
de saem va dm lieue Also daer met en is dat tot meer
der lof ende priuse stiet dan deuchde **I**c ghebiede dn
dattu deuchdelic sijste **E**nde stude de scandelike ende
sondeghe beccelt **M**ijn lieue kint **W**acht dn dat gheue
eyt dn met en verblinde maer ghif dn tot deuchdeli
ke dinghe **T**is alte grote scade als een ma rne va
sonde leeft ende aem va deuchde **V**olcht alint den
Vonsen en va goeder fame **L**eer te wile ghy jonc
znt en en vult niet gheloue loghenaers **D**iese fla
tereis besmaers va vrouwe **W**eeft met ledich noch

ic ansie dijn joncheit ende bekenne dij noch onversien van discreciën¹ ende ondersceit om een rijc te regieren, het comt mi tot mede lijden.² Voerwaer, lief kint Jason, min hert is seer verstoert.³ Ic sceide van hier, ende du blijfte onversien van verstant ende jonc van jaren.⁴ In dien dattet den goden belieft, du sulste volwassen ende tot man comen, ende alsdan sulstu uytgheven die vrucht die ic gheere⁵ te siene.⁶ Maer alstu dijn wasdoem hebste, altemet van daghe tot daghe sulstu dan of gaen ende declineren ter doet, als ic nu theghenwordelic doe.⁷ Dus dan, min lieve kint, om dat dan ter weerelt van dij anders niet bliven en sal dan de faem van dijn leven, also daer niet en is dat tot meerder lof ende prijse staet dan deuchden, ic ghebiede dij datstu deuchdelic sijste ende scuwes de scandelike ende sondeghe weercken.⁸ Mijn lieve kint, wacht dij dat ghiericheyt dij niet en verblinde, maer ghijf⁹ dij tot deuchdelike dinghen!¹⁰ Tis alte grote scade¹¹ als een man rijc van sonden leeft ende aerm van deuchden.¹² Volcht altijd den wijsen ende van goeder famen!¹³ Leert te wile ghij jonc zijt, ende en wilt niet

1. discreciën: inzicht

2. mais quant le regarde ta grant lennesse [3v] et que congnois que tu nestz pas encoires pourueu de discrecion pour gouverner ton royaume Il me vient a desplaisir

3. Certes mon couraige est trop trouble beau filz Iason

4. Car le me pars de ce monde *et* tu y demeures Impourueu de sens et moult lenne daage /

5. gheere: begeer, verlang

6. Tu viens Iournallement et sil plaist aux dieux tu parcroistras Iusques en aage domme Et lors tu rendras le fruit que le desire a veoir /

7. Mais en fin *quant* ta croissance auras prinse tu declineras petit a petit et puis tu tesconsseras en la mort tout ainsi que le Iour en la nuit obscure

8. Et pour ce que de toy ne demourra au siecle fors le renom de ta vie *comme* Il ne soit riens tant loable que les vertus le te *commande* que tu soyes vertueulx et que tu fuyes les vices et les pechiez /

9. ghijf: geef

10. Mon chier filz garde toy que couuoitise ne te aueugle / Aincois te applicque a toutes choses *vertueuses* /

11. alte grote scade: zeer groot verlies

12. cest trop grant dommaige *quant* homme vit riche de pechiez et tres poure de *vertus* /

13. Ensis tousiours les *hommes* saiges et bien renommez /

Dus tie
ietemijde
Naer als
omersie
regieren
mit Jason
du blifse
latter den
ne Ende
te siene
daghe tot
oet als ic
mt om dat
sal dan
t tot meer
biede di
elike ende
t gheue
deurdeli
a ruc va
altit den
ghen jonc
diese sijn
edich noch

4
5

milde hulper tonghe **H**oert niet spreect luttel blameert
hu naeste noch ghebueren met **D**oet niemēt die hē
zē eenich onghelinc **W**eeft harteht en goet en ude
naesten **W**eeft een goet bare en heer d'nie ondersate
m tūt en m'vile **A**n mīn lief kint onthout en stel
te **W**eerde mīn doctum **E**n ist d'astu so doetste ichtē
hebbe gheene twifel du en sulste veel deuchden
hebbe **M**it desen de tranē die quamē ter oghen de
seer edele oude comēdr lopende langhes sijn van
ghen neder so ouerbloedlic dat hē moest vphou
den van meer te spreke **E**n die ionghe ionckietē iā
son met vsieghe staende dat hē ee kint was began
toe sijn tranen te storten zeer ouerbloedlic en veel
ander die daer m'waē des ghelinc mit groter ve
moedicheit **O**nder andere de broder saemincis eson
ghenoemt pelens en conste gheen ghelact houden
Daer en was ghee hē en was droue en verstoert vā
des comēdr outheit en met sonder rede **N**ietemīn
onder dit scrypen en bedlaghe die comēdr eson quā
tot hem selue en verhieft sijn hoeft roupende tot hē
pelens ende seide **M**ijn seer lieue broeder ende ald
naeste die ic hebbe vā mīnē bloede naest mīn liefte
kint **D**u gyst oer mīn seceet en specaelste vuent

gheloven loghenaers, diefs, flaterers,¹ bescamers van vrouwen!² Weest niet ledich³ noch [5r] milde⁴ huwer tonghen!⁵ Hoert, ziet, spreect luttel!⁶ Blameert⁷ hu naeste noch ghebueren niet!⁸ Doet niemant, wie hij zij, eenich onghelijc!⁹ Weest hartelic ende goet huwen naesten!¹⁰ Weest een goet vare¹¹ ende heer dinre ondersaten in tijt ende in wijle!¹² Nu, mijn lief kint, onthout ende stel te weercke mijn doctrijn.¹³ Ende ist datstu so doetste, icken hebbe gheenen twifel, du en sulste veel deuchden hebben.”¹⁴

Mit desen de tranen die quamen ter oghen deser edele, oude coninck, lopende langhes sijn wanghen neder so overvloedelic dat hij moest up houden van meer te spreken.¹⁵ Ende die jonghe joncker Jason, niet tsjeghen staende dat hij een kint was, began toe¹⁶ sijn tranen te storten zeer overvloedelic, ende veel ander die daer in waren des ghelijcx mit groter wemoedicheit.¹⁷ Onder andere de broder scuenincks Eson, ghenoeft Peleus, en conste gheen ghelaet houden.¹⁸

1. flaterers: vleiers

2. Apprens tandis que tu es Ienne et ne vueilles croire menteurs / larrons / gengleurs ne diffameurs de femmes /

3. ledich: zwijgzaam

4. milde: (te) spraakzaam

5. ne soies oyseulx ne prodigue de ta langue /

6. escoutes / regarde et parle pou

7. blameren: kwaadspreken, (vals) beschuldigen

8. et si ne blasme ton proisme ne ton voisin /

9. onghelijc: (groot) onrecht — ne fais a personne quelque Iniure /

10. soies bon *et* charnel a ton proisme /

11. vare: vader

12. *et* soies bon seigneur *et* pere a tes subgiets en temps *et* en lieu

13. doctrijn: lering — Or beau filz mets ma doctrine a effect

14. Et se ainsi le faiz Ie ne doubtte nullement que tu naves habondance de tous biens /

15. [P 1.2] Atant les larmes vindrent aux yeulx de lancien et saige roy *et* deualoient au long de sa face *par* telle superfluite quil fut constraint de cesser le parler /

16. toe: toen (Mnl. ‘doe’)

17. et le Ienne damoisel Iason *non* obstant quil fust encoires enfant *commenca* lors a fondre en larmes moult habondamment / et plente en y ot dautres *par* leans qui se prindrent a plourer *et* eulx trespiteusement desconforter

18. gheen ghelaet houden: zich niet goed houden — Entre les autres le frere du roy eson *nomme* peleus la estant *present* ne sauoit tenir [4r] son maintien /

Ende de gheent in Wien ic alle minn betrouwe vp gheset
hebbe boue remet ter beerele Hoert mi minn testamēt
ordnācie ende ghebod van minn wyterste begheerte
ende ghesue Ten eerste male ende hoer al ic ben bereet
ende gient te steerne alst den goden belieft Den doet mi
te senden Ten tveestē ic beuele ende recommandere
di minn lieue kint Jason Ten derden ic recommandere
di en beuele tbelet van minn volcke in beboatemisse
En stel di regent en gouertuer ouer minn coninc
tot der tūt dat minn kint Jason ghecome sal sin tot fē
jaren En eyntelic biddic di datstu als dan hem wils
croene mit minn croen diehem met rechte anghetome
is ende toebehoert

Hier mede eynde die edel coninc sin testament
ende sin broeder peleus amiaede de last als
regent vant coninc Ende vā dien daghe voert
regede sin de stat Jason die bi laute vā tude quam
tot doude vā. j. j. j. Jare was te wonder een seer jon
ghelinc van aensichte en wel ghebormt vā alle lede
Eson de oude edele coninc hē alint leerde deuchde
like beerele segghende dat die oftoemst den mā met
edel en maect Maer ee heit mit deuchde veract
maecteen edel mā Neumare quamē doe in minn
domen in tscotē houē dat die coninc vā thebes
een seer eerlicke seeste houdē soude in sin stat dūe

Daer en was gheen, hij en was drouve ende verstoert van des conincks outheit, en[de] niet sonder reden.¹

Nietemin, onder dit screyen en[de] beclaghen die coninck Eson quam tot hem selven ende verhief sijn hoeft, roupende tot hem Peleus, ende seide:² “Mijn seer lieve broeder ende alder naeste die ic hebbe van minen bloede naest mijn lieste³ kint, du zijst oec mijn secreet⁴ ende speciaelste vrient [5v] ende de ghene in wien ic alle mijn betrouwen up gheset hebbe boven yement ter weerelt, hoert nu mijn testament, ordinancie⁵ ende ghebod van mijn uuyterste begheerte ende conclusie!⁶ Ten eersten male ende voer al, ic ben bereet ende content te steerven alst den goden belieft den doet mi te senden.⁷ Ten tweesten, ic bevele ende recommendere dij mijn lieve kint Jason.⁸ Ten derden, ic recommendere dij en[de] bevele tbelet van mijn volcke in bewarennisse ende stel dij regent ende gouvernuer over mijn conincrijk tot der tijt dat mijn kint Jason ghecomen sal sijn tot sijn jaren.⁹ Ende eyntelic biddic dij datstu als dan hem wils croenen mit mijn croen, die hem met rechte anghecomen is ende toebehoert.”¹⁰

Hier mede eynde die edel coninck sijn testament, ende sijn broeder Peleus anvaerde den last als regent vant¹¹

1. Il ny auoit celluy qui de lancienete du roy ne fut trouble et courouchie / et non sans cause

2. Neantmoins entre ces pleurs et esbahissemens le roy eson se reuint a soy et leua le chief / puis appella peleus et lui dist.

3. lieste: liefste

4. secreet ... vrient: een vriend met wie men zijn geheimen deelt

5. ordinancie: wilsverklaring

6. [Gr 3v] **M**On tresame frere et le plus prochain que Iaye de mon sang apres mon treschier filz / Tu es aussi mon secret et tresespecial amy / et cellui sur tous les hommes du monde en qui Iay plus grant fiance. Escoute mon testament mon ordonnance / et mon conmandement de ma derreniere voulente et conclusion /

7. Premierement le suis prest et content de mourir quant Il plaira aux dieux / moy enuoyer la mort /

8. Secondement le te recommande mon chier filz Iason /

9. Tiercement le te recommande et baille la conduite de mon peuple en garde et te constitue regent et gouverneur de mon royaulme Iusques a ce que mon filz Iason sera en aage /

10. Et finalement le te prie que lors tu le vueilles couronner de ma couronne qui par droit lui compete et appartient.

11. Hs.: Deze verdubbeling van het aanwijzend voornaamwoord ‘dat’ komt vaker voor, te vaak om aan een simpele verschrijving te denken.

De lieftē vā eenē meuldē riddē die hē wilde mākē
 Jason dit hoerēde bad sijn vader den coninc dat hē
 hem oerloefde te gaen tot dier feestē om te beghinnē
 costumerē ende achtervolghē die wapen Die coninc
 hem verblidēde was content ende ordmeerde dat
 pelens mīt hem soude gaen Wat wil ut langhe
 malie pelens ende sijn neue Jason stelden hem in
 punten vā wapenē vā paerde en reisde te thebes
 ten daghe als de feestē gheordmeert en beleet soid
 wesen En vōnde daer veel prinsen comghē en riddē
 ren daer sijn zeer hoghelic en minlic of ontfanghē
 waer sonderlinghe vā hercules dier vrien de feestē
 was beghomē en boleyndt

De feestē was tēsen daghe zeer chierlic in the
 bes wat die coninc hielt opē off De comghē
 prinsen baroēnē riddē vraulvē en joncfraten ter
 zalen Ende naer der maeltit de tafelē vp ghe
 mē vraulvē en joncfratulvē cōmen vp de stellagē
 Ten anderē de riddē reedde hem ter wapenē ende
 satē vp te paerde ghereet zinde sijn vertoghen hem
 vp een plaetse bequaē en ghesat ter yosteringhe Als
 die coninc vā thebes hercules sijn zōe doerde vā riddē sijn
 ghegheue hadde beghomē die heere heetelic te stelē
 deen vp dander so datter veel ter aerde ghe draghen

tconinckri[j]c.¹ Ende van dien daghe voert regierde hij de stat.² Jason, die bij lancte van tijde quam tot doude van .XVIIJ. jaren, was te wonder een scoen jonghelinc van aensichte en[de] wel ghevormt van allen leden.³ Eson de oude, edele coninck hem altijt leerde duechdelike weercken, segghende dat die ofcoemst den man niet edel en maect, maer een hert mit duechden verciert maect een edel man.⁴

Nieumaren quamen doe in Mirmidonien in tconinck hove dat die coninck van Thebes een seer eerlicke feeste houden soude in sijn stat duer [6r] de liefde van eenen nieuwen ridder, die hij wilde maken.⁵ Jason dit hoerende, bad sijn vader, den coninck, dat hij hem oerloefde te gaen tot dier feeste om te beghinnen costumeren⁶ ende achtervolghen die wapen.⁷ Die coninck hem verblidende, was content ende ordineerde dat Peleus mit hem soude gaen.⁸

Wat wil ict langhe maken?⁹ Peleus ende sijn neve Jason stelden hem in punten van wapenen, van paerden ende reisden te Thebes ten daghe als de feeste gheordineert ende beleet soud wesen, ende vonden daer veel prinsen, coninghen ende ridderen, daer sij zeer oghelic¹⁰

1. Hs.: tconinckrinc — [Gr 3v] [P 1.3] **A**Tant le noble roy fina son testament Et son frere peleus emprist la charge de gouverner le royaume /

2. Et de lors en auant se prist a regenter la cite

3. Et Iason qui par trait de temps paruint a laage de .xviii ans / estoit bel Iouuencel a merueilles de face *et* bien taillie de tous membres /

4. Le noble roy eson lendoctrinoit to[u]siours / et le admonnestoit de tousiours faire euures vertueuses / Disant que le cuer adourne de vertu rent homme noble non pas la noble rachine /

5. Nouuelles vindrent lors en mirundoine que le roy de thebes deuoit faire vne moult sollempnelle feste en sa cite pour lamour dun cheualier nouveau quil vouloit faire

6. costumeren ende achtervolghen die wapen: wennen aan en omgaan met wapens

7. Et quant Iason le sceut / Il requist au roy son pere quil lui donnast congie de aller a [4v] celle feste pour encommencier de acoustumer et suiuer les armes

8. le roy en fut bien content et ordonna que pelleus yroit avecques luy /

9. Que vous en feray le long compte.

10. oghelic: plechtig

Othenechte wat groet daer waren speren ghebro-
ken in groten ghetale ende salde duerstelic
hercules dede zeer grote vromicheit des ghe-
lincs oec jason want hi gheen ridder en yhemoetten
wie hi oec was hi en drooghē ter aetde Ende van
deser tūt de vrome hercules began te beminnen jason
soe volmaectelic dat achter dien tūt hi hem al tūt
noemde sin broeder En hielt hem voer een die ald
yheraecte ridder in wapen die hi binnen al sin tūt
re yhesien hadde **H**inne desen daghe hercules en

ende minlic of ontfanghen waren, sonderlinghe¹ van Hercules, duer wien de feeste was beghonnen ende voleyndt.²

DE feeste was tesen daghe zeer chierlic in Thebes, want die coninck hielt open off.³ De coninghen, prinsen, baroenen, riddersen, vrouwen ende joncfrauwen aten ter zalen.⁴ Ende naer der maeltijt de tafelen up ghenomen, vrouwen ende joncfrauwen clommen up de stellagen.⁵ Ten anderen de ridders reedden hem ter wapenen ende saten up te paerde.⁶ Ghereet zijnde, sy vertoghen⁷ hem up een plaetse bequaem ende ghescict ter josteringhe.⁸

Als die coninck van Thebes Hercules, zijn zoen, doerde⁹ van ridderscap ghegheven hadde, beghonnen die heeren heetelic¹⁰ te steken, deen up dander, so datter veel ter aerden ghedraghen¹¹ [6v] waren, specialic alle die ghene die Hercules ghemoeten.¹²

TGheruchte¹³ wart groet.¹⁴ Daer waren speren ghebroken in groten ghetale ende scilden duersteken.¹⁵ Hercules dede zeer grote vromichede, des ghelijcs oec Jason, want zij gheen ridder

1. sonderlinghe: in het bijzonder

2. Pelleus et son nepueu se mirent en point darmes et de cheuault et puis sen allerent a thebes au Iour que la feste deuoit estre ordonnee et demenee Et trouuerent Illec plusieurs princes. rois. barons et cheualiers dont Ilz furent moult grandement receuz et festoyez mesmement hercules pour qui la feste se faisoit les bien viengna haultement.

3. off: hof — [Gr 4r] LAppareil donques estoit a ce Iour en thebes grant et somptueux / Car le roy tint court ouuerte /

4. Et les princes. rois. barons et cheualiers dames et damoiselles mengerent en salle de bonne heure /

5. Et apres le mengier et les tables ostees les dames et damoiselles monterent sur les hours.

6. Et dautrepart les cheualiers se preparerent et monterent a cheual /

7. vertoghen hem: gingen

8. josteringhe: steekspel — puis se retrayrent sur vne place toute propice a la Iouste /

9. doerde: de orde

10. heetelic: met echte wapens

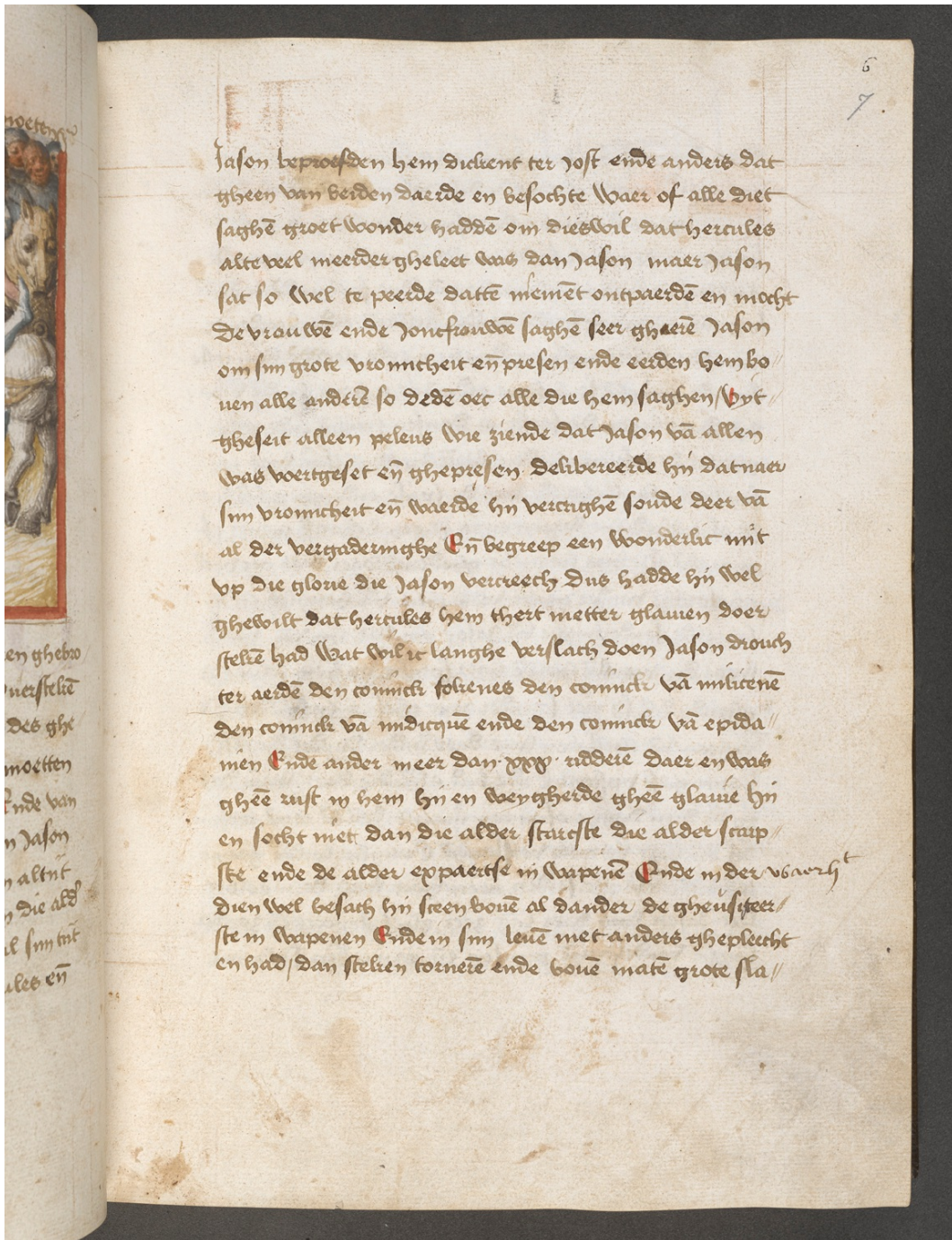
11. ghedraghen: gestoten, geworpen

12. Et quant le roy de thebes ot a son filz hercules donne lordre de cheualerie / Lors chaudement vngs et autres coucherent bonnes lances et se prindrent a Iouster en telle maniere que plusieurs en y ot deportez par terre et en especial tous ceulx que Hercules encontra *etcetera*

13. Hs.: Gtheruchte

14. [Gr 4v] [P 1.4] LA noise leua moult grande en celle place

15. et y ot grant nombre de lances rompues et de bons escus perchiez /

Jason beproefden hem ducient ter yost ende anders dat
yheen van beiden daerde en besochte waer of alle diet
saghe groet wonder hadde om dieswil dat hercules
alre veel meerder gheleet was dan Jason maer Jason
sat so wel te peede datte niemēt ontpraede en mocht
De vraulke ende jonckvroude saghe seer ghacē Jason
om sin grote vromicheit en presen ende eiden hem bo
uen alle ander so dede oec alle die hem saghen / Vyt
ghesit alleen pelus die ziende dat Jason vā allen
was voertgeset en ghepresen Delibereide hi datnaer
sin vromicheit en waerde hi veringhe soude deet vā
al der vergaderinghe En begreep een wonderlic mit
vp die gloue die Jason verreech Dus hadde hi voel
ghewilt dat hercules hem thert metter glauen doer
steltē had wat wil ic langhe verflach doen Jason douch
ter aede den comite folienus den comite vā mlicene
den comite vā mduque ende den comite vā epida
men Ende ander meer dan xxx. uddere Daer en was
ghēe rust in hem hi en voergherde gheē glauē hi
en socht niet dan die alder sterckste die alder scrup
ste ende de alder eppaerde in vaxene Ende in der vourgh
dien voel besach hi seene bouē al dander de gheussteer
ste in vaxenen Ende in sin laue met anders gheplecht
en had dan stelen toerene ende bouē matē grote sta //

en ghemoetten, wie hij oec was, sij en droughen ter aerden.¹ Ende van deser tijt de vrome Hercules began te beminnen Jason soe volmaectelic dat achter dien tijt hij hem altijd noemde sijn 'broeder', ende hielt hem voer een die alder gheraecste² ridder in wapen die hij binnen al sijn tijt ie³ ghesien hadde.⁴

Binnen desen daghe Hercules ende [7r] Jason beproefden hem dickent ter jost ende anders, dat gheen van beiden daerde en besochte, waer of alle diet saghen groet wonder hadden om dieswil dat Hercules alte veel meerder gheleet⁵ was dan Jason.⁶ Maer Jason sat so wel te peerde datten⁷ niement ontpaerden en mocht.⁸

De vrouwen ende joncfrauwen saghen seer ghaeren Jason om sijn grote vromicheit⁹ ende presen ende eerden hem boven alle anderen.¹⁰ So deden oec alle die hem sagen, uytgheseit¹¹ alleen Peleus, wie ziende dat Jason van allen was voertgeset ende ghepresen, delibereerde hij dat naer sijn vromicheit ende waerde hij vercrighen soude deer van al der vergaderinghe,¹² ende begreep een wonderlic nijt up die glorie die

1. Hercules y fist de moult haultes prouesses et pareillement se maintint Iason Car Ilz ne rencontrerent cheualiers quelzquilz fussent que hors des archons ne portassent /

2. alder gheraecste: allerbeste

3. ie: ooit

4. Et de ceste heure le preu hercules print a amer Iason dune si parfaicte amour que depuis le nomma son frere et le tenoit pour le plus adrechie cheualier en armes quil eust en tout son temps veu /

5. meerder gheleet: zwaarder gebouwd

6. En celle Iournee [5r] hercules et Iason sentressayerent pluseurs fois a la Iouste et autrement et ne se porterent onques par terre / Dont tous ceulx qui ce veirent / auoient grant merueille / pourtant que hercules estoit trop plus membru et plus hault que nestoit Iason /

7. datten: dat hem

8. mais Iason seoit tant bien a cheual que nul ne le pouoit descheuauchier /

9. vromicheit: kracht en dapperheid

10. Les dames et damoiselles regardoient moult volentiers Iason pour sa haulte vaillance / et le prisoient et honnouroient sur tous autres.

11. uytgheseit alleen: uitgezonderd

12. vergaderinghe: toernooi

ghen staen also fier was hi van vā contmannen

Slanghe gheduede dese josten dat dese twee jon-
ghers hercules ende jason ontpaede hoer gheselle
en voornē de plaetse so datter ridder noch knape te praede
en bleef dit in hoer ghemoet quā Dus faelguede de joste
vrouwe en jonckf scerde vander stellage ende lieerden te
houe De sterkes ontlopenden hem ende cleede hem coste-
lic ende ghinghe so in seom ordmāre te houe in de vrou-
we Daer began de feeſte in dansen singhe ende reſim-
ghe tot de tafelen ghedert waer en de gheselle was na-
sin staet als behoerde van de spise ende gherechte daer
si of ghedient waren en is gheen behouf menen of
te make **H**er was hoghelic ghedient daer was oec veel
ghesproke vander groter vromtheit vā hercules en ja-
son ende sonderlinghe vā jason om dat hi vā vaten
was Die vrouwe hieldē haer sprake vp hem selue seg-
ghende dat si niet scoender jonck ghesien en hadden **D**e
rijcon vā thessalen was daer onder dander die alst-
punte gaf vpsont Ende bad alle die daer waer dat
zi in dien daghe of in een maent wilde come tot sin-
der brulocht vp corte verslaghe **E**emghe wilde gaerne
come en eemghe seiden neen hoer was de maeltit
leet jason was daer lāg zeer ghesestoreert en zonder
linghe vande hoghe prinsen en princeſſen Ende nae

Jason vercreech.¹ Dus hadde hij wel ghewilt dat Hercules hem thert metter glavien² doer steken had.³

Wat wil ic langhe verslach doen?⁴ Jason drouch ter aerden den coninck Fokenes, den coninck van Milicenen, den coninck van Midicquen ende den coninck van Epidanien ende ander meer dan .xxx. ridderen.⁵ Daer en was gheen rust in hem.⁶ Hij en weygherde gheen glavie.⁷ Hij en socht niet dan die alder starcste, die alder scarpste ende de alder expaertse⁸ in wapenen.⁹ Ende in der waerheit, dien¹⁰ wel besach, hij sceen boven al dander de gheusiteerste¹¹ in wapenen, ende in sijn leven niet anders ghepleecht en had dan steken, torneren¹² ende boven maten grote sla-[7v]ghen slaen, also fier was hij van continancien.¹³

S O langhe gheduerde dese josten dat dese twee jonghers, Hercules ende Jason, ontpaerden hoer ghesellen ende wonnen de plaetse, so datter ridder noch knape te paerde en bleef die in hoer ghemoet quam.¹⁴ Dus faelgierden¹⁵ de josten.¹⁶ Vrouwen ende joncfrauwen

1. pareillement faisoient tous les regardans reserue peleus lequel voyant que Iason estoit de tous tant recommande. delibera que a son pouoir Il auroit tantost bon bruit / et que par sa valleur Il acquerroit lonneur de toute celle assemblee / Et concheut vne merueill[e]use enuye sur la gloire que Iason acquerroit /

2. glavie: lans

3. ¶ Sy eust bien voulu que hercules lui eust trespercie le cuer de sa lance /

4. Que vous en feroye le long compte

5. Iason porta par terre le roy fokenes / le roy de milicene le roy de midicque / et le roy de epidanee ensemble plus de trente autres bons cheualiers /

6. Il nauoit arrest en soy

7. Il ne refusoit coup de lance

8. expaertse: ervaren

9. Il ne queroit que les plus fors les plus aspres et les plus experts en armes

10. dien: wie hem

11. gheusiteerste: geoefendste

12. torneren: deelnemen aan toernooien

13. continancien: houding en gedrag — Et a la verite qui bien le regardoit Il sembloit sur tous autres estre tres vsite en fais darmes / *et* que toute sa vie neust fait autre stille / fors de Iouster tournoyer et ferir cops despee ourbes et pesans tant estoit fiere sa contenance.

14. [Gr 5r] [P 1.5] **SI** longuement durerent Icelles Ioustes que les deux preux damoiseaulx hercules *et* Iason desmonterent leurs compaigno[n]s *et* gaignerent le champ tellement quil ny demoura cheualier ne escuier en selle sil se retrouuoit en leur chemin /

15. faelgierden: liepen op een eind

16. Atant faillirent les Ioustes

bee Jon
heselle
paerde
de Joste
den te
em cost
te vrou
rellin
as na
hie daer
en of
oer beel
en Ja
buren
lue seg
den De
e alst
aie dat
toefin
gaent
aelint
i zonde
de nae

7
8
oerlof ghenome ende ghegheue hi keerde in sin land
Ende als hi docht tūt wesen te gaen ter brulocht vā pe
rithion hi oerlof vā zyn vader hi stelde hem zeer ede
lic in pūte ende toech daerwaerts ende pelcus mit hē
ende dede so dāmghe neersticheit dat zyn binnē coter
tūt hem selue vōnde in die edele stad vā thessalen

Als die comt iyon vernā de coemste vā jaso en pe
leus hi gincse tegens en welcomde se hoghele ende
sonderling jason ouermits de grote fame die hi in the
bes bereghe had/ende ghelede se tot in zyn palays
ende vā daer voert tot in ee camer daer hercules was
dien hi had dat hi jason wilde ridder slaen/seggende
dattet tūt was/ende dattet zyn wille waer dat hi ter
brulocht vā zyn zaet ter ridders tafel/voant het hem wel
betuende en toehoede/De zeer vrome hercules hadde
zeer ghaerne spreke den coninc/ende maecte jason daer
ridder mit zeer groter eeren jason vol sinde goeder vol
len ontdele sin mond ende seide in deser maniere
Gee edel alder huyghenomeste ende zeer vromen ridder
sonder allen anderē duerscinnende in allen deuchde hiet
heest hi belieft mi te roupen als onlveedich te we
sen van die hoghe en vermaende oerde vā ridderscpe
daer of dat ic hi dāndie mit al minder heit ende
oec mede deser dedelen tommet/daer mi eens deels

sceyden vander stellagen ende keerden te hove.¹ De stekers ontwapenden hem ende cleedden hem costelic ende ghinghen so in scone ordinancie te hove bij den vrouwen.² Daer began de feeste in dansen, singhen ende rellinghe³ tot de tafelen ghedect waren en[de] elc gheseten was na sijn staet als tbehoerde.⁴ Van de spijs ende gherechten daer sij of ghedient waren, en is gheen behouf mencij of te maken.⁵ Elc was hoghelic ghedient.⁶ Daer was oec veel ghesproken vander groter vromicheit van Hercules ende Jason, ende sonderlinghe van Jason, om dat hij van buten⁷ was.⁸ Die vrouwen hielden haer sprake up hem selven,⁹ segghende dat sij niet scoender jonc ghesien en hadden.¹⁰

Peritheon van Thessalen was daer onder dander, die alst punte gaf, upstont ende bad allen die daer waren dat zij in dien daghe of in een maent wilden comen tot sijnder brulocht.¹¹ Up corts verslaghen,¹² eenighe wilden gaerne comen ende eenighe seiden 'neen'.¹³ Hoet was, de maeltijt leet.¹⁴ Jason was daer lang zeer ghefestoyeert,¹⁵ ende

-
1. dames et damoiselles partirent des hours et retournerent au palais /
 2. Les Iousteurs se desarmerent et mirent sur le [5v] beau bout et puis en bel arroy sen allerent deuers les dames au palais /
 3. rellinghe: vrolijk gepraat
 4. La sencommencerent les dansses / les carolles et la feste moult noble et Ioyeuse Iusques a ce que les tables furent couuertes et que chascun se seyt ainsi que a son estat appertenoit /
 5. Des metz et entremetz dont Ilz furent seruis ne conuient Il Ia mencion faire
 6. Chascun fu solempnellement seruy
 7. van buten: tot de gasten behoorde
 8. Et y fu beaucoup parle des haultes vaillances de Hercules et de Iason Et en especial du damoisel Iason pour tant quil estoit estrangier /
 9. up hem selven: onderling
 10. Les dames tindrent leurs deuses a part et bien disoient que onques si beau Iouenceau nauoient veu /
 11. Pirithion de thesalle estoit Illec entre les autres lequel quant Il apperceut que chascun auoit beu et mengie raisonnablement se leua en son estant / Et requist a tous ceulx qui la estoient que de ce Iour en vn moys Ilz vouldissent estre a ses nopces.
 12. Up corts verslaghen: Kort samengevat
 13. Que vous en diroye le plus aucuns en y ot qui dirent que volentiers yroient et les autres que non /
 14. Au fort le soupper se passa /
 15. ghefestoyeert: het middelpunt van de feestvreugde

Deer of comt Maer mit alle desen deuchden biddic hu dat
 hu belieuen wil mi te wifen plaetse daer ic pleyhen
 mach ridderslike boetlic tot dien eynde dat ghen hu mit
 niet qualic besseet en hebt mi so veel eere ghedaē te heb
 ben ende dat ic mi min jonghe duecht arbeitsvolghe
 mach dehoghe ende ghepriesen deuchde die zint dat
 warathich ende zelker fondamēt waer vp min ghele
 hoep toest ende aesciert om te comē tot de boetlic
 in deuchde vermaect zelker soen broer Jason andwoor //
 De hercules tis wel waer ic heb hu gheholpen tott
 digniteit vā ridderscepe ic en heb daer om gheen ghe
 bod ouer hu Ende is hu begheert de wapenstantie
 ondersoet doerloghe vā der boerelt ende ist dattet
 so toemt dat ghen hu ter wapene gheest wacht hu
 wel dat ghen den den gherechtigghē gheen gheselt
 en doet Int tegens elkerlic oetmoedich ende
 houeske natuer heest in hu ghe beghomē een mā
 te wifien mit deuchde De goden moctent vol //
 maken

Hoe enicus de reuse vpo danen
 nam ende hoe Jason hem ver
 slouch

zonderlinghe vanden oghen¹ prinsen ende princessen.² Ende nae [8r] oerlof³ ghenomen ende ghegheven, hij keerde in sijn land.⁴

Ende als hij docht tijt wesen te gaen ter brulocht van Perithion bij oerlof⁵ van zijn vader, hij stelde hem zeer edelic in punte ende toech daerwaerts, ende Peleus mit hem, ende dede so danighe neersticheit dat zij binnen corter tijt hem selven vonden in die edele stad van Thessalen.⁶

Als die coninc Ixion⁷ vernam de coemste van Jason ende Peleus, hij gincse tegens en[de] welcomdese oghelic, ende sonderling Jason, overmits de grote fame die hij in Thebes vercreghen had, ende gheleidese so tot in zijn palays, ende van daer voert tot in een camer daer Hercules was, dien hij bad⁸ dat hij Jason wilde ridder slaen, seggende dattet tijt was, ende dattet zijn wille waer dat hij ter brulocht van zijn zoen zaet⁹ ter ridders tafel, want het hem wel betaemde en[de] toehoerde.¹⁰ De zeer vrome Hercules hoerde zeer ghaerne spreken den coninck ende maecte Jason daer ridder mit zeer groter eeren.¹¹ Jason, vol sijnde goeder willen, ontdede sijn mond ende seyde in deser manieren: “Seer edel, alder uytghenomenste ende zeer

1. oghen: hooggeboren

2. Et Iason fut Illec festoye bien longuement Et par especial des haulx princes et princesses /

3. oerlof: afscheid

4. Et apres congie prins et ottroye Il retourna en son pays /

5. oerlof: toestemming

6. Et lors quil considera que temps estoit daller aux nopces de pirithion du gre de son pere Il se mist moult noblement en point et y ala Et peleus auèques lui Si firent telle dilligence quen brief temps Ilz se trouuerent en la noble cite de thesalonique.

7. In de autograaf alsook in het handschrift Gruuthuse is sprake van “la royne Yxione”.

8. bad: verzocht, vroeg

9. zaet: zou zitten

10. [Gr 5v] [P 1.6] **Q**uant le roy yxion sceut la venue de Iason et de peleus Il leur ala au deuant et fist vne merueilleuse chiere a peleus Toutedfois Il la fist trop plusgrande a Iason pour le bon los et haulte renommee quil auoit acquise en thebes / Et le mena descendre en son palais / puis le mena deuers hercules qui leans estoit en vne chambre / et lui requisit [6r] quil le vouldist faire et adouber cheualier disant quil en estoit temps / et que son plaisir estoit que aux nopces de son filz Il seist auèques les cheualiers et que bien lui appartenoit /

11. Le trespreu hercules oy moult volentiers parler le roy et fist Illec cheualier Iason a grant honneur /

vromen ridder, onder allen anderen duerscijnende¹ in allen deuchden, het heeft hu belieft mi te roupene, als² onweerdich te wesen, van die hoghe ende vernaemde oerde van ridderscepe, daer of dat ic hu dancke mit al mijnder herten, ende oec mede desen edelen coninck, daer mi eens deels [8v] deer³ of comt.⁴ Maer mit alle desen deuchden biddic hu dat hu believeen wil mi te wisen plaetse daer ic pleghen mach ridderlike weercken, tot dien eynde dat ghij hu tijt niet qualic bestet en hebt mi so veel eeren ghedaen te hebben, ende dat ic in mijn jonghe juecht achtervolghen mach de oghe ende ghepresen deuchden, die zijt dat warachtich ende zeker fundament waer up mijn gheele hoep toeft ende aresteert om te comen tot de weercken in deuchden vermaert.”⁵

“Zeker, scoen broer Jason,” andworde Hercules, “tis wel waer, ic heb hu gheholpen totter digniteit⁶ van ridderscepe, ic⁷ en heb daer om gheen ghebod over hu.⁸ Ende is hu begheert de wapen tantieren,⁹ ondersoect doerloghen van der weerelt.¹⁰ Ende ist dattet so coemt dat ghij hu ter wapenen gheeft, wacht¹¹ hu wel dat ghij den gherechtigghen gheen ghewelt en doet.¹² Sijt tegens elckerlijc

1. duerscijnende: schitterend

2. als onweerdich te wesen: hoewel ik onwaardig ben (bescheidenheids topos)

3. deer: de eer

4. Et Iason plain dune bonne voulente / ouury la bouce et dist en telle maniere / Tresnoble pre esleu et le trespreu cheualier entre tous autres resplendissant en toutes vertus Il vous a pleu de moy appeller comme Indigne de estre de la haulte et commandee ordre de cheualerye / Ce dont Ie vous mercy de tout mon cuer / et ce noble roy aussi / dont en partie lonneur me vient /

5. Mais avecques tout ce bien Ie vous prie quil vous plaise de moy assigner place / la ou Ie puisse faire euures cheualereuses a celle fin que vostre temps nayez mal employe a moy tant honnourer / et que es Iours de ma Iennesse Ie puisse ensuyr les haultes et louees vertus de vous qui estes le vray et sceur fondement / sur lequel mon total espoir sarreste pour paruenir a[u]x euures de recommandacion /

6. digniteit: waardigheid

7. ic: maar ik

8. Certes beau frere Iason Respondy hercules Ia soit ce que vous aye promeu a la dignite de cheualerie Ie nay aucun commandement sur vous /

9. tantieren: te hanteren

10. Et se vostre desir est de hanter les armes et de vous y occuper enquez des guerres du monde /

11. wacht hu wel: waak ervoor, pas goed op

12. Et sil aduient quen armes vous boutez / gardez vous bien que aux Iustes vous ne

oetmoedich ende hovesck!¹ Natuer² heeft in hu beghonnen een man te versien³ mit deuchden.⁴ De goden moetent volmaken!”⁵

faittes nulle oppression /

1. Soyez enuers toutes gens humble et courtois /

2. Natuer: moeder Natuur

3. versien mit: voorzien van

4. nature a encommencie en vous vng homme garny de vertus /

5. les dieux le parfacent.